



Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO
Sähköposti: kirjaamo@mmm.fi

Asia: Saamelaiskäräjien lausunto Tornio-Muoniojoen vuoden 2020 kalastussääntöä koskevista mukautustarpeista

Viite: MMM:n lausuntopyyntö 10.2.2020, 1507/04.04.03.01/2019-

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt lausuntoa ehdotuksista vuoden 2020 kalastussäännön mukautuksiksi.

Saamelaiskäräjät tukee ehdotuksen numero 1 mukaista rysien päivittäisen kokemisen vaatimusta, jolla saataisiin vähennettyä sivusaaliskuolemia ja mahdollisesti tehostettua valvontaa lohikiintiöiden noudattamisen suhteen. Saamelaiskäräjät pitää lisäksi kuitenkin perusteltuna, että rysät johteineen velvoitettaisiin tulevaisuudessa nostamaan kokonaan vedestä pois sen jälkeen, kun kalastajakohtaiset pyyntikiintiöt olisivat täyttyneet. Tämä olisi perusteltua erityisesti siitä syystä, että rysään joutuessaan kaloille voi aiheutua vammoja, mikä lisää niiden kuolleisuutta, ja tämä haittavaikutus voi kohdistua kaikkiin kantoihin, sekä uhanalaisiin että sallittuihin saaliskaloihin.

Saamelaiskäräjät tukee ehdotuksen numero 3 mukaista punttiperhokalastuksen täyskieltoa koko jokialueella, koska pyyntimuodon käytön yhteydessä kaloille aiheutuu runsaasti myöhempään kuolemaan johtavia vammoja ja somu- ja ihosairauksille altistavia haavoja niiden tarttuessa koukkuihin muualta kuin leuoistaan. Pyyntimuoto ei siten ole ekologisesti kestävä lohenkalastus muoto eikä sitä tule sallia.

Saamelaiskäräjät ei kannata ehdotuksen numero 4 mukaista harjuksen rajoittamatonta kevättrauhoituksen poistoa. Paikallisten harjuskantojen tila vaihtelee alueella huomattavasti ja perusteltua olisi lähestyä tätä kysymystä kalastusalueittain, täsmällisen sääntelyn toteuttamiseksi. Lisäksi erityisesti avovesikauden alussa, eli harjuksen kevättrauhoitusajan loppupuolella saaliiksi voi joutua erittäin uhanalaisia meritaimenia, jotka aloittavat vaelluksensa merelle samoihin aikoihin.

Saamelaiskäräjät kannattaa ehdotuksen numero 5 mukaista syyspyynnin sallimista Kilpisjärvellä lukuun ottamatta nieriää ja taimenta. Ehdotus on perusteltu, koska ehdotuksen toteutuessa mahdollistetaan alueen perinteinen siian syyspyynti, joka voidaan toteuttaa paikallisia kalakantoja vaarantamatta.

Saamelaiskäräjät toteaa lisäksi, että vuonna 2017 kalastussäännöllä mahdollistettu niin sanottu aikaistettu jokisuun lohenpyynti sekä merellä tapahtuva aikainen kevätkalastus ovat uhka Tornio-Muoniojoen lohi- ja meritaimenkannoille. Saamelaiskäräjät ja lukuisat muut jokialueen toimijat ja organisaatiot ovat olleet asiasta yksimielisiä jo vuosikausia. Samaa näkemystä tukevat myös tilastot jokeen nousevien lohien määrästä, joka on romahtanut alle puoleen nykyisen aikaistetun pyynnin alettua. Muun muassa Luken v. 2019 tutkimuksissa on vahvistettu, että aikaistettu pyynti kohdistuu

erityisesti suuriin naaraslohiin ja erityisesti niihin kantoihin, jotka nousevat kutemaan jokialueen yläosiin. Näin ollen aikaistettu pyynti kohdistuu erityisesti juuri niihin kantoihin, jotka nousevat kutemaan Saamelaisten kotiseutualueelle. Erityisesti jokisuulla jo 17. päivä kesäkuuta alkava pyynti aiheuttaa siten huomattavia negatiivisia vaikutuksia nimenomaan alueen saamelaisten mahdollisuuksiin hyödyntää alueen lohikantoja ja harjoittaa kalastuskulttuuriaan, joka on turvattu Suomen perustuslain 17 § 3 momentin mukaisesti. Saamelaiskäräjät muistuttaa Maa- ja metsätalousministeriötä Lapin käräjäoikeuden tuoreesta tuomiosta, jossa todettiin asetuksen, jolla käytännössä estettiin Tenon alueen saamelaisten perinteisen kalastuksen harjoittaminen, olleen perustuslain vastainen ja toteaa, että tältä osin, sallien lohen aikaistetun kevätpyynnin merialueilla ja erityisesti jokisuulla, olevan ristiriidassa mainitun perustuslain säännöksen kanssa. Saamelaiskäräjät kehottaa Maa- ja metsätalousministeriötä mm. em. perusteilla palauttamaan lohen meripyynnin rajoitukset samalle tasolle kuin ne viimeksi vuonna 2016 ovat olleet.

Saamelaiskäräjät katsoo lisäksi, että em. merialueen ja jokisuun aikaistettu pyynti on myös selkeästi kalastuslain 63§:n yleisperiaatteen vastainen, koska ko. kalastuksen vaikutukset joen yläjuoksulle nouseviin kantoihin ovat erittäin voimakkaita. Koska vaikutukset kohdentuisivat edellä todetulla tavalla erityisesti saamelaisten perinteiseen kalastukseen joen yläjuoksulla, on pyynnin salliminen samalla myös perustuslain 17.3 §:n vastaista. Aikaistettua pyyntiä ei siis tule missään tapauksessa jatkaa, vaan edellä viitattu vuoden 2016 aikainen pyynnin aloituksen myöhäisempi ajankohta tulisi pyrkiä neuvotteluiden kautta saattamaan voimaan myös ruotsalaisia ammattikalastajia koskien.

Kalastuslain 63 §

Yleinen kalan kulun turvaaminen

Kalastusta ei saa harjoittaa siten, että estetään kalojen pääsy niiden kutu- tai syönnösalueelle tai muualle, missä pyyntiä kalakannan turvaamiseksi on rajoitettu, taikka siten, että vaikeutetaan tarpeettomasti kalakannan hoito.

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt lausuntoa myös Ruotsin esityksestä, jonka mukaan jokialueen vapakalastusta rajoitettaisiin yhteen vapaan / kalastaja. Saamelaiskäräjät ei kannata tällaista rajoitusta, koska alueen joella tapahtuva viehepyynti ei uhkaa lohikantojen elinvoimaisuutta.

Enontekiöllä 6.3.2020

Puheenjohtaja Tuomas-Aslak Juuso

vs. lakimiessihteri Kalle Varis

Puheenjohtaja päätti lausunnosta 6.3.2020.